

STUDIMI RAJONAL DHE UDHËZIMET

MBI NDËRMARRJEN SOCIALE NË BALLKANIN PERËNDIMOR

Konsorciumi i RISE (Inkubatori Rajonal për Ndërmarrësit Social) publikon studimin e tij rajonal dhe udhëzimet mbi sipërmarrjen sociale në Ballkanin Perëndimor.

Zhvilluar dhe hulumtuar nga dy studjuesit Teo Petriçeviç dhe Jelena Andjeliç, dhe koordinuar nga konsorciumi i RISE, ky studim paraqet informacionin më koherent, relevant dhe aktual mbi gjendjen e sipërmarrjes sociale dhe sipërmarrësve të rinj në Ballkanin Perëndimor. Dokumenti bazohet në kuadrin politik e ligjor, sistemet arsimore, strukturat e mbështetjes financiare dhe jo financiare, iniciativat për network, si dhe tregjet e reja të ndërmarrjeve sociale në rajon.

Dokumenti konsiston në dy pjesë:

- 1** **STUDIMI** i cili paraqet të dhëna mbi gjendjen e sipërmarrjes sociale dhe të rinjve në rajon dhe reflektime nga Shqipëria, Bosnja dhe Herzegovina, Kosova*, Mali I Zi, Maqedonia e Veriut dhe Serbia.
- 2** **UDHËZIME** për ekosistemin e sipërmarrjeve sociale, organizatave jofitimprurëse dhe politikëbërësit, me fokus në nevojat dhe kompetencat për sipërmarrjen sociale të të rinjve dhe rekomandime për veprim bazuar në mësimet e reflektuara nga studimi.

DISA NGA REZULTATET MË TË RËNDËSISHME JANË SI MË POSHTË:

- 2/3 e qeverive të Ballkanit Perëndimor nuk kanë miratuar një përkufizim zyrtar të sipërmarrjes sociale, si dhe legjislacionin specifik mbi ndërmarrjet sociale;
- Asnjë nga gjashtë vendet e rajonit të Ballkanit Perëndimor nuk ka një formë të posaçme ligjore për ndërmarrjet sociale; të cilat operojnë më së shumti duke përdorur një formë ligjore si shoqëri bashkëpunuese apo me përgjegjësi të kufizuara;
- Në secilin prej vendeve të rajonit, ka të paktën tre aktorë nacionale të cilët kanë hartuar dhe zbatojnë programe të veçanta mbështetjeje për sipërmarrësit e rinj dhe social. Strukturat dhe programet private të mbështetjes janë ende të brishta dhe jo të qëndrueshme, si edhe pa mbështetjen financiare të palëve të treta;
- Në të gjithë rajonin, sipërmarrja prezantohet në programet e arsimit fillor e të mesëm, dhe në disa raste edhe në arsimin e lartë. Nga ana tjetër, këto programe e humbasin qëllimin e zhvillimit të mendësisë sipërmarrëse dhe fokusin në praktikimin e aftësive;
- Mundësitë e financimit janë më së shumti në formën e granteve dhe investimeve; edhe në qoftë se investitorët e tjerë privatë janë aktivë në zhvillimin e sipërmarrjes në vendet e Ballkanit Perëndimor, nuk ka programe apo shembuj të qëndrueshëm të investimeve private në ndërmarrjet sociale;
- Në shumicën e rasteve, publiku i gjerë nuk e kupton konceptin e sipërmarrjes sociale dhe nuk ka programe strategjike apo specifike të rritjes së ndërgjegjësimit në këtë aspekt;
- Ndërmarrësit e rinj motivohen nga ndjenja e lirisë dhe pavarësisë si dhe nga mundësia për të sjellë një ndryshim, për të mësuar dhe për të fituar një përvojë të vlefshme pune;
- Ndërmarrje të shumta sociale mund të prezantohen si modele dhe shembuj suksesi në ekosistemin rajonal.

REGIONALNA STUDIJA I SMERNICE

O SOCIJALNOM PREDUZETNIŠTVU NA ZAPADNOM BALKANU

RISE konzorcijum (Regionalni inkubator za socijalne preduzetnike) objavljuje svoju regionalnu studiju i smernice o socijalnom preduzetništvu na Zapadnom Balkanu.

Razvijen i sproveden od strane dva istraživača, Tea Petričevića i Jelene Anđelić, a koordiniran od strane RISE konzorcijuma, ovaj dokument pruža najnovije, relevantne i sažete informacije o trenutnom stanju socijalnog i omladinskog preduzetništva na Zapadnom Balkanu. Dokument se fokusira na politike i zakonodavni okvir, obrazovni sistem, finansijske i nefinansijske strukture podrške, inicijative umrežavanja, te nova tržišta socijalnog preduzetništva u regionu.

Dokument čine dva dela:

- 1** STUDIJA koja pruža relevantne podatke o stanju socijalnog i omladinskog preduzetništva u regionu, kao i naučene lekcije iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Kosova*, Crne Gore, Severne Makedonije i Srbije;
- 2** SMERNICE za ekosistem socijalnog preduzetništva, OCD (organizacije civilnog društva) i kreatora politika, opisujući potrebe i kompetencije za omladinsko socijalno preduzetništvo, kao i preporuke za delovanje na osnovu naučenih lekcija iz studije.

NEKI OD NAJZNAČAJNIJIH NALAZA IZ OBA DELA SU:

- 2/3 vlada Zapadnog Balkana nisu usvojile zvaničnu definiciju socijalnog preduzetništva, kao ni posebno zakonodavstvo o socijalnim preduzećima;
- Nijedna od šestorki Zapadnog Balkana nema posebni pravni oblik za socijalna preduzetništva; socijalna preduzeća najčešće posluju koristeći pravni oblik udruženja, zadruga i društava sa ograničenom odgovornošću;
- U svakoj od šestorki Zapadnog Balkana postoje najmanje tri nacionalna zainteresovana aktera koji su dizajnirali i implementiraju posebne programe podrške za omladinske i/ili socijalne preduzetnike. Privatne strukture podrške i programi su još uvijek krhki i neodrživi bez finansijske pomoći trećih strana;
- Širom regiona, preduzetništvo se uvodi u programe osnovnog i srednjeg obrazovanja, a u nekim slučajevima i u tercijarno obrazovanje. S druge strane, tim programima nedostaje cilj razvijanja preduzetničkog načina razmišljanja i fokusiranja na praktičnu primenu veština;
- Mogućnosti finansiranja su najčešće u obliku grantova i investicije; čak ako su u nekoj od šestorki Zapadnog Balkana, mreže poslovnih anđela i drugih privatnih investitora aktivni u razvoju preduzetništva, ipak ne postoje čvrsti programi niti primeri privatnih investicija u socijalno preduzetništvo;
- U većini slučajeva, šira javnost ne razume koncept socijalnog preduzetništva i ne postoje strateški posebni programi i akcije podizanja svesti o socijalnom preduzetništvu;
- Mladi preduzetnici su motivisani osećajem slobode i nezavisnosti, kao i mogućnosti da naprave promenu, uče i steknu vredno radno iskustvo;
- Brojna uspešna socijalna preduzeća se mogu predstaviti kao modeli uzora u regionalnom ekosistemu.